

О. В. Попович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінальної юстиції
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»

Л. В. Томаш

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри юриспруденції
Чернівецького інституту
Міжнародного гуманітарного університету

КОНСТРУКТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ СТАТТІ 110–2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Стаття присвячена з'ясуванню конструктивних особливостей кримінально-правових санкцій статті 110–2 Кримінального кодексу України. Відповідно до поставленої мети здійснено аналіз дотримання основних правил (принципів) конструювання санкцій кримінально-правових норм під час встановлення кримінальної відповідальності за фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.

Встановлено, що санкції за вчинення злочину, передбаченого у статті 110–2 Кримінального кодексу України, не відповідають основоположним засадам кримінального права, а саме принципам індивідуалізації покарання та диференціації кримінальної відповідальності. Розглянуто особливості застосування безальтернативних санкцій у кримінальному законі. Констатується, що кінцевою метою встановлення відповідних меж покарання у процесі конструювання санкцій відповідних статей є забезпечення судової дискреції та уникнення судового свавілля під час призначення покарання. Стверджується, що формалізованість диспозиції статті 110–2 Кримінального кодексу України висока, оскільки остання є простою та вказує на суспільно небезпечне діяння без розкриття його характерних особливостей, що зумовлює незначний розрив (два роки) між мінімальною та максимальною межами покарання. Аргументовано, що криміналізація Фінансування дій містить внутрішньогалузеву суперечність, оскільки такого роду пособництво є кримінально караним відповідно до положень частини 5 статті 27 Кримінального кодексу України, і без внесення змін до Особливої частини Кримінального кодексу України. Обґрунтовано необхідність удосконалення кримінальної відповідальності за фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, доцільним є внесення змін до конструкції санкцій статті 110–2 Кримінального кодексу України, а саме: 1) виключити конфіскацію майна як додаткове покарання за частиною 1 статті 110–2 Кримінального кодексу України; 2) виключити позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове обов'язкове покарання; 3) передбачити альтернативні позбавленню волі види основних покарань.

Ключові слова: кримінально-правова санкція, покарання, судова дискреція, криміналізація, індивідуалізація покарання, диференціація кримінальної відповідальності, загальна норма, спеціальна норма.

Постановка проблеми. Правовою формою законодавчо визначеної кримінальної відповідальності є санкція кримінально-правової норми [1, с. 26]. Відповідно до ретроспективного підходу санкція являє собою такий конструктив-

ний елемент кримінально-правової норми, який визначає вид і розмір покарання, що може бути застосоване до винної особи в разі порушення нею правила поведінки (заборони), визначеного в диспозиції. Отже, санкція не тільки вста-

новлює караність діяння як обов'язкову ознаку поняття злочину, вона визначає межі такої караності, отже, і межі суддівського розсуду, межі врахування обставин справи для призначення покарання у плані визначення міри їхнього впливу на обране покарання. Залежно від юридичної конструкції санкції, вибору законодавцем її виду і типу можливості суду з індивідуалізації, призначення покарання відповідно зростають або зменшуються, стають ширшими або, навпаки, більш вузькими. З огляду на зазначене важливо, щоби «фізіономія» кожної санкції була визначена законодавцем чітко й однозначно [2, с. 131].

Проблема побудови санкцій кримінально-правових норм має не тільки теоретичне, але і практичне значення (оскільки визначення судом виду і розміру покарання безпосередньо пов'язано з юридичними конструкціями санкцій кримінально-правових норм). У доктрині кримінального права ця проблема є не просто дискусійною, але і такою, що немає жодного прийнятого вирішення, що не могло деякою мірою не позначитися, у свою чергу, на нормотворчій діяльності, раціональність якої (щодо формування санкцій норм кримінального права) є однією з актуальних проблем [3, с. 4].

Необхідно констатувати, що визначення покарання за певний вид злочину базується в основному на суб'єктивному баченні законодавця, не мають під собою належної наукової основи. Однак у зазначеному ключі слушною є і думка А.А. Музики й О.П. Гороха, що «<...> повністю уникнути суб'єктивного моменту при встановленні санкцій кримінально-правових норм у законі навряд чи можливо» [4, с. 78]. Окремі науковці для уникнення суб'єктивізму пропонували під час конструювання санкцій використовувати різноманітні технічні процедури, зокрема комп'ютерну техніку. Проте й у цьому підході продовжує відігравати суттєву роль оціночний момент. Останній, як і у призначенні покарання судом, вносить значну частку суб'єктивізму у встановлення меж покарання [5, с. 75].

Неможливо не погодитись із думкою Н.А. Орловської, згідно з якою концепція побудови кримінально-правових санкцій повинна бути заснована на їхній відповідності: характеру і ступеню суспільної небезпечності діяння; ступеню готовності суспільства сприймати санкцію як реальну та справедливую; можливості держави реалізувати види покарань, які містяться в санкції [3,]. Крім того, як

слушно зауважує Ю.В. Філей, конкретна кримінально-правова санкція обов'язково має бути адекватною, справедливою й узгоджуватися з іншими санкціями [6, с. 34].

Проблематика соціальної обґрунтованості санкцій складна і багатоаспектна, оскільки як явище приватного порядку залежить від безлічі інших аспектів, зокрема від соціальної обґрунтованості всієї системи покарань, інакше неможливо вести мову про пошуки і побудову таких санкцій. Під час конструювання та застосування кримінально-правової санкції варто не тільки виходити з того, яких результатів з її допомогою досягає держава в боротьбі зі злочинністю, але і враховувати, наскільки вона відповідає поглядам суспільства про рівність, свободу та справедливість на визначеному етапі розвитку державності.

У зв'язку з тим, що Законом України № 1533–VII від 19 червня 2014 р. «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за фінансування сепаратизму» [7] Кримінальний кодекс України (далі – КК України) [8] був доповнений ст. 110–2 «Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України» (далі – Фінансування дій), виникає необхідність її аналізу на предмет дотримання правил конструювання кримінально-правових санкцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема кримінально-правової протидії Фінансуванню дій набула актуальності серед правників порівняно недавно. До числа науковців, які досліджують Фінансування дій, належать В.С. Батиргарєєва, Д.С. Зоренко, Ю.В. Луценко, Н.М. Парасюк, С.Ю. Плещький, Н.В. Невідома, А.В. Савченко, М.Б. Стиранка, М.А. Рубашенко, Р.Л. Чорний, Г.В. Татаренко, О.В. Шульженко й інші. Водночас, зважаючи на велику кількість наукових доробків, присвячених різним аспектам кримінальної відповідальності за Фінансування дій, проблеми конструювання санкції зазначеної кримінально-правової норми не були предметом окремого дослідження.

Мета статті – зробити аналіз дотримання основних правил (принципів) конструювання санкцій кримінально-правових норм під час встановлення кримінальної відповідальності за фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.

Виклад основного матеріалу. КК України встановлено такі види і розміри покарання за вчинення злочину, передбаченого ст. 110–2: за ч. 1 – позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років та з конфіскацією майна; за ч. 2 – позбавлення волі на строк від п'яти до семи років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років та з конфіскацією майна; за ч. 3 – позбавлення волі на строк від шести до восьми років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна; за ч. 4 – позбавлення волі на строк від восьми до десяти років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Така конструкція санкцій ст. 110–2 КК України неминує призводить до запитання про адекватність їх побудови, насамперед в аспекті забезпечення відповідності виду і розміру описаного в них покарання типовим, а також прогнозованим індивідуальним властивостям вчиненого винним і його особистості.

Аналіз КК України, здійснений Н.А. Орловською, засвідчив, що безальтернативні санкції становлять 226 (43,6%) із 771 санкції норм Особливої частини КК України, які передбачають покарання за вчинення злочину. Позбавлення волі на певний строк, безумовно, домінує серед видів основних покарань, які представлені в безальтернативних санкціях. Даний вид покарання передбачений у 329 безальтернативних санкціях. Останні здебільшого відповідають тяжким і особливо тяжким злочинам: 167 санкцій (49,7% від усіх безальтернативних санкцій) і 81 санкція (24,1%) відповідно [3, с. 193]. Не є винятком і Фінансування дій, адже в усіх без винятку частинах ст. 110–2 КК України передбачено єдине основне покарання позбавлення волі на певний строк, а склади злочинів, що передбачені ч. ч. 2–4 ст. 110–2 КК України, з огляду на діючу класифікацію злочинів за ступенем тяжкості, належать до тяжких злочинів.

На нашу думку, існування у кримінальному законі такого роду санкцій, зокрема за вчинення злочину, передбаченого ст. 110–2 КК України, не відповідає основоположним засадам кримінального права, а саме принципам індивідуалізації покарання та диференціації кримінальної відповідальності, адже позбавляє суд можливості обирати той чи інший вид основного покарання.

Натомість конструювання безальтернативних санкцій може мати місце лише у виключних випадках, коли через нездоланні об'єктивні перешкоди неможливо створити для відповідного покарання альтернативну у зв'язку з його надмірною суворістю або надмірною м'якістю.

Позбавлення волі як вид кримінального покарання характеризується комплексом значних правообмежень (вільного пересування, можливості вибору виду трудової діяльності, часу відпочинку, спілкування із близькими та рідними тощо), які дозволяють стверджувати, що останнє, за своєю правовою природою, не є найменш суворим видом основного покарання, що немає адекватної альтернативи у вигляді іншого виду основного покарання. Навіть більше, у санкції ст. 110–2 КК України, у якій позбавлення волі передбачене як безальтернативне основне покарання, установлений його мінімальний розмір від трьох років.

Саме характер і ступінь суспільної небезпеки злочину є визначальними чинниками для визначення кількості альтернативних покарань у санкціях статей Особливої частини КК України. У науковій літературі немає єдності думок щодо характеру такого впливу. Так, І.Я. Козаченко, Н.В. Огороднікова, Ю.В. Філей вважають, що чим більші характер і ступінь суспільної небезпеки злочину, тим менше альтернативних видів покарань законодавець повинен передбачати в санкції статті і, навпаки, чим менші характер і ступінь суспільної небезпеки злочину, тим більше альтернативних покарань має бути в санкції статті [9, с. 206]. На думку А.П. Козлова, що більший ступінь суспільної небезпеки злочинів, то більше альтернативних покарань має передбачатися в санкціях статей, які визначають відповідальність за них. Так, за особливо тяжкі види злочинів має передбачатися, наприклад, п'ять видів покарань, за тяжкі – чотири тощо [10, с. 105].

Більш прийнятною є перша думка, оскільки менший ступінь тяжкості вчиненого злочину дозволяє суду під час призначення покарання врахувати більше обставин справи, даних, що характеризують особу, індивідуалізуючи покарання для винного.

З урахуванням викладеного зазначимо, що у статтях Особливої частини КК України не повинні мати місця санкції, які б як безальтернативне основне покарання передбачали виключно позбавлення волі, означене стосується і ст. 110–2 КК України. Тобто цей вид покарання завжди повинен бути в альтернативі

до інших основних видів покарання з урахуванням ступеня тяжкості скоєного злочину. Ми підтримуємо позицію, що в санкції доцільно включити вказівку щонайменше на два види основних покарань [11, с. 164], а альтернативність санкції на законодавчому рівні повинна базуватися насамперед на створенні таких поєднань покарань, які б відповідали систематизації за ступенем суворості (ст. 51 КК України), що виключає об'єднання в одній санкції видів покарань із самого початку та із самого кінця їх переліку.

Важливою вимогою щодо визначення меж покарання в санкціях статей є конструювання їх таким чином, щоби забезпечити судову дискрецію й уникнути судового свавілля під час призначення покарання. Так, В.О. Туляков і А.С. Макаренко дотримуються диференційованого підходу та вважають, що за злочини середньої тяжкості, коли максимальний строк покарання не перевищує п'яти років, розрив між мінімальною і максимальною межами, або так звана «вилка» покарання, не має перевищувати трьох років, а за тяжкі й особливо тяжкі злочини, коли максимальний строк покарання досягає десяти й більше років, діапазон санкції має дорівнювати п'яти рокам. Така побудова санкцій звужить суддівський розсуд, полегшить здійснення правосуддя, зумовлюватиме більшу єдність судової практики, отже, підвищить авторитет закону і суду [12, с. 215]. Окрім того, межі судового розсуду пов'язують із формалізованістю диспозиції: що вона вище, то меншим має бути розрив між мінімальною та максимальною межами покарання й навпаки [13, с. 128; 14, с. 111].

Із цієї позиції санкції ст. 110–2 КК України сконструйовані таким чином, що розрив між мінімальною та максимальною межами кожного виду покарання перебуває в науково обґрунтованих межах, забезпечує тим самим місце для судового розсуду. Крім того, формалізованість диспозиції ст. 110–2 КК України є високою, оскільки остання є простою та вказує на суспільно небезпечне діяння без розкриття його характерних особливостей, що зумовлює незначний розрив (два роки) між мінімальною та максимальною межами покарання.

Наступним критерієм обґрунтованості та закономірності санкцій статей (частин статей) Особливої частини КК України є їхнє узгодження із санкціями суміжних складів злочинів. Зауважимо, що до внесення змін у КК України Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за фінансування сепаратизму»

від 19 червня 2014 р. такого роду злочинне діяння відповідно до положень ч. 5 ст. 27 КК України розглядалося як окремий різновид пособництва у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 109 та ч. 1 ст. 110 КК України. Отже, санкції зазначених статей перебувають у співвідношенні загальної і спеціальної норм.

Основоположне значення для визначення виду та розміру покарання в санкції спеціальної норми мають мотиви, які слугували підставою для її виокремлення. Найчастіше підставою для виокремлення є суттєва відмінність характеру і ступеня суспільної небезпеки окремих діянь, передбачених тією самою кримінально-правовою нормою, що зумовлює необхідність диференційованого регулювання відповідальності за їх учинення. Результатом цього є зміни санкції спеціальної правової норми – або її посилення, або, навпаки, – пом'якшення. Відповідно в санкції спеціальної норми усувається альтернативність покарань, змінюється вид покарання, але частіше – його межі [15, с. 8–17].

В.М. Кудрявцев щодо цього зауважував, що існування спеціальної норми поряд із загальною нормою має практичний сенс лише тоді, коли певна спеціальна норма якось по-іншому вирішує питання про кримінальну відповідальність порівняно із загальною нормою (наприклад, про вид і розмір покарання). Інакше немає сенсу в існуванні таких норм [16, с. 218].

Отже, можна зробити висновок, що законодавець, конструюючи ст. 101–2 КК України, намагався посилити кримінальну відповідальність за такі діяння, оскільки було виокремлено різновид пособництва у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 109 та ч. 1 ст. 110 КК України, як самостійний склад злочину. Однак установлена кримінальна відповідальність за те чи інше діяння повинна бути доцільною та необхідною, а криміналізація фінансування дій містить внутрішньогалузеву суперечність. Так, достатніх підстав для виділення фінансування дій в окремий склад злочину не існувало, оскільки такого роду пособництво є кримінально караним відповідно до положень ч. 5 ст. 27 КК України і без внесення змін до Особливої частини КК України. Крім того, зазначена спеціальна норма не вирішує по-іншому питання про кримінальну відповідальність порівняно із загальною нормою, оскільки передбачає ідентичний вид і мінімальний розмір основного покарання, тоді як максимальний розмір основного покарання за ч. 2 спеціальної норми встановлений менший, аніж загальної норми ч. 1 ст. 109 КК України.

Конфіскація майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю в санкціях ст. 110–2 КК України передбачено як додаткові види покарання. Аналіз ст. 51 КК України свідчить, що конфіскація майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є менш суворими покараннями, ніж позбавлення волі, що зумовлює необхідність визначення доцільності та можливості їх поєднання за ступенем суворості з основним покаранням у виді позбавлення волі.

Кримінальний закон не диференціює мету призначення основних і додаткових покарань, а тому очевидним є той факт, що призначення додаткових покарань спрямоване на досягнення тих же цілей, що і призначення основних покарань. Як правильно відзначили І.М. Гальперін і Ю.Б. Мельникова, немає ні теоретичних, ні емпіричних даних для висновку про різний вплив основних і додаткових покарань із погляду досягнення цілей кримінального покарання [17, с. 7]. У зв'язку із цим оцінка ступеня суворості основного і додаткового покарань є недоцільною, оскільки призначене особі покарання (і основне, і додаткове) варто оцінювати системно, у комплексі, не виділяючи і не порівнюючи основне і додаткове покарання одне з одним.

Отже, така конструкція санкцій ст. 110–2 КК України не призводить до порушення принципу поєднання (співвідношення) основного та додаткового покарання за ступенем їхньої суворості. Аналіз ст. 51 КК України свідчить, що конфіскація майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є менш суворими покараннями, ніж позбавлення волі, що зберігає за додатковими покараннями статус допоміжних засобів впливу на засудженого.

У санкціях ст. 110–2 КК України позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю передбачено як додаткове обов'язкове покарання, тобто таке, що суд повинен обов'язково призначити засудженому на додаток до основного. Однак суб'єкт цього злочину загальний, тобто будь-яка фізична осудна особа, яка досягла шістнадцяти років. Та й сам характер діяння, що утворює об'єктивну сторону цього злочину (фінансування дій), свідчить про те, що він не обов'язково пов'язаний із певною посадою або діяльністю винної особи.

У науковій літературі обґрунтовано зазначається, що позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю доцільно встановлювати в санкціях тих кримі-

нально-правових норм, у яких воно безпосередньо пов'язано зі складом злочину, тобто коли використання певної посади або певної діяльності під час учинення злочину або безпосередньо вказане в диспозиції норми, або впливає із тлумачення її змісту (коли на це вказує спеціально-конкретний суб'єкт злочину або об'єктивна сторона (суспільно небезпечне діяння, спосіб вчинення злочину), визначені в диспозиції норми) [18, с. 102]. На думку Д.С. Шияна, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю належить до числа спеціальних покарань, оскільки застосовується не до будь-якого суб'єкта, а лише до тих осіб, які на момент вчинення злочину обіймали ті посади чи займалися тією діяльністю, з якими був пов'язаний учинений злочин. Отже, «позбавлення права <...>» як основне та як додаткове покарання може бути призначено лише суб'єктові зі спеціальними ознаками, якими повинні бути обіймання певної посади або зайняття певною діяльністю, з якими був пов'язаний учинений злочин [18, с. 101].

З огляду на це пропонуємо виключити позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю із санкцій ст. 110–2 КК України, і призначати його в разі вчинення даного злочину з використанням певної посади або певної діяльності, посилаючись на ч. 2 ст. 55 КК України.

Конфіскація майна як вид покарання за ст. 110–2 КК України передбачено як додаткове обов'язкове покарання. Не заглиблюючись у наукову дискусію стосовно доцільності застосування конфіскації майна як виду покарання у кримінальному законодавстві, уважаємо, що його передбачення в санкціях злочинів проти основ національної безпеки України незалежно від ступеня їхньої тяжкості не відповідає ані сучасному стану кримінальної політики держави, ані сутності й особливостям конфіскації як специфічного виду кримінальної відповідальності. А.А. Митрофанов підкреслює, що визначення покарань за діяння, визнані злочинами (пеналізація), повинно бути адекватним, справедливим і доцільним [19, с. 10–11].

Зокрема, ознакою, що об'єднує злочини, за які встановлюється конфіскація майна, є підвищений ступінь їхньої суспільної небезпеки. Тому законодавець, до внесення змін Законом України № 1689–VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ націо-

нальної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 7 жовтня 2010 р., обмежив застосування цього заходу тільки тяжкими й особливо тяжкими злочинами.

В.П. Козирева щодо цього зазначає, що новий КК України, ухвалений 5 квітня 2001 р., значно зменшив репресивні покарання і збільшив більш гуманні покарання майнового характеру за злочини невеликої та середньої тяжкості, оскільки законодавець взяв до уваги принципи кримінальної політики держави щодо ролі правових і прогресивних ліберальних ідей [20, с. 144]. Це є основним концептуальним підходом вітчизняного законодавця. Зокрема додається, що, аналізуючи практику призначення судами України конфіскації майна, варто зазначити, що з ухваленням нового КК України (2001 р.) сфера застосування цього виду додаткового покарання стала значно меншою. Така різка динаміка в бік зменшення кількості засуджених осіб, до яких суди застосували конфіскацію майна, пояснюється в основному новими підходами законодавця до цього виду додаткового покарання [21, с. 34].

Отже, уважаємо передбачення у ст. 59 КК України можливості призначення конфіскації майна за злочини проти основ національної безпеки України незалежно від ступеня їхньої тяжкості таким, що не відповідає підходам законодавця до цього виду додаткового покарання. Означене є слушним для санкції ч. 1 ст. 110–2 КК України, у якій передбачена конфіскація майна як додаткове обов'язкове покарання за злочин середньої тяжкості.

Ці зміни спрямовані на реалізацію принципу справедливості кримінального права, досягнення мети покарання, узгодження реальної суспільної небезпечності злочину та покарання за нього.

Висновки і пропозиції. Конструктивні особливості кримінально-правових санкцій ст. 110–2 КК України зводяться до того, що вони є: 1) безальтернативними, оскільки не передбачають інших основних покарань, окрім позбавлення волі; 2) відносно визначеними, оскільки встановлюють можливість призначення покарання в певних межах; 3) кумулятивними, оскільки визначають конфіскацію майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткові обов'язкові покарання.

З метою вдосконалення кримінальної відповідальності за фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення

конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України доцільним є внесення змін до конструкції санкцій ст. 110–2 КК України, а саме: 1) конфіскацію майна як додаткове покарання виключити в ч. 1 ст. 110–2 КК України; 2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове обов'язкове покарання виключити в усіх частинах ст. 110–2 КК України; 3) передбачити альтернативні позбавленню волі види основних покарань.

Список використаної літератури:

1. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. Київ : Атіка, 2004. 296 с.
2. Кругликов Л.Л., Спиридонова О.Е. Юридические конструкции и символы в уголовном праве. Санкт-Петербург : Юридический центр «Пресс», 2005. 336 с.
3. Орловская Н.А. Уголовно-правовые санкции: проблемы определения, классификации и функционального анализа: монография. Одесса : Юридическая литература, 2010. 296 с.
4. Музика А.А., Горох О.П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення : монографія. Київ, 2012. 404 с.
5. Бородин С.В. Преступления против жизни. Москва : Юрист, 1999. 100 с.
6. Філей Ю.В. Поняття кримінально-правової санкції. *Вісник прокуратури*. 2003. № 11. С. 30–35.
7. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за фінансування сепаратизму : Закон України № 1533–VII від 19 червня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 32. Ст. 1125.
8. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.
9. Козаченко И.Я. Санкции за преступления против жизни и здоровья: обусловленность, структура, функции, виды. Томск : Изд-во Томского ун-та, 1987. 232 с.
10. Козлов А.П. Уголовно-правовые санкции: проблемы построения, классификации и измерения. Красноярск : Изд-во Красноярского ун-та, 1989. 169 с.
11. Лантінов Я.О. Щодо теоретичних основ пеналізаційного розрахунку як складової наукового обґрунтування вдосконалення кримінальної відповідальності за злочини проти основ громадянського суспільства в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2014. Вип. 17. С. 161–165.

12. Туляков В.О., Макаренко А.С. Призначення покарання. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1. С. 208–227.
13. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логікоматематичних методів). Київ : АртЕк, 1997. 208 с.
14. Лоза В.В. Проблеми побудови відносно визначених санкцій. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2011. № 4. С. 108–112.
15. Свидлов Н.М. Специальные нормы и квалификация преступлений следователем : учебное пособие. Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1981. 72 с.
16. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений. 2-е изд., перераб. и дополн. Москва : Юристъ, 2001. 304 с.
17. Гальперин И.М., Мельникова Ю.Б. Дополнительные наказания. Москва : Юридическая литература, 1981. 120 с.
18. Шиян Д.С. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид кримінального покарання : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2008. 70 с.
19. Митрофанов А.А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні : формування та реалізація : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2005. 17 с.
20. Козирева В.П. Кримінальні покарання майнового характеру: сутність, мета, практика застосування. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 4. С. 140–144.
21. Марчук Ф.М. Особливості застосування конфіскації майна. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 7. С. 32–39.

Popovych O. V., Tomash L. V. Constructive features of criminal sanctions of Article 110-2 of the Criminal Code of Ukraine

The article is devoted to explaining the structural features of criminal sanctions of Article 110–2 of the Criminal Code of Ukraine. In accordance with this goal, it was carried out an analysis of compliance with the basic rules (principles) of the construction of sanctions of criminal law in establishing criminal responsibility for financing actions committed with the purpose of violent change or overthrow of the constitutional order or seizure of state power, change of borders of the territory or state border of Ukraine.

It is established that the sanctions for committing the crime under Article 110–2 of the Criminal Code of Ukraine do not meet the fundamental principles of criminal law, namely the principles of individualization of punishment and differentiation of criminal liability. The features of the application of non-alternative sanctions in the criminal law are considered. It is stated that the ultimate purpose of establishing appropriate punishment limits in the course of constructing sanctions of the relevant articles is to ensure judicial discretion and avoid judicial arbitrariness in the imposition of punishment. It is alleged that the formality of the disposition of Article 110–2 of the Criminal Code of Ukraine is high because the latter is simple and indicates a socially dangerous act without revealing its characteristic features, which causes a small gap (2 years) between the minimum and maximum punishment limits. It is argued that the criminalization of the financing of actions entails intra-sectoral contradiction, since such aiding is criminal under the provisions of Part 5 of Article 27 of the Criminal Code of Ukraine, and without modification of the Special part of the Criminal Code of Ukraine. The necessity of improving the criminal responsibility for financing actions committed for the purpose of violent alteration or overthrow of the constitutional order or seizure of state power, change of borders of the territory or state border of Ukraine is substantiated, it is advisable to amend the sanctions structure of Article 110–2 of the Criminal Code of Ukraine, namely: 1) to exclude the confiscation of property as an additional punishment under part 1 of Article 110–2 of the Criminal Code of Ukraine; 2) exclude the deprivation of the right to occupy certain positions or engage in certain activities as an additional mandatory sentence; 3) provide for alternative types of capital punishment other than imprisonment.

Key words: *criminal sanction, punishment, judicial discretion, criminalization, individualization of punishment, differentiation of criminal liability, general rule of law, special rule of law.*